

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kymmenes jaosto)

8 päivänä toukokuuta 2019*

Ennakkoratkaisupyyntö – Yhteinen maatalouspolitiikka – Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahasto) tuki maaseudun kehittämiseen – Asetus (EY) N:o 1698/2005 – Ajallinen sovellettavuus – 72 artikla – Yhteisrahoitettujen investointitoimien pysyvyys – Yhteisrahoitetun investointitoimen huomattava muutos – Maaseuturahaston yhteisrahoittaman investointitoimen ansiosta hankittu kohde, jonka tuensaaja on antanut vuokralle kolmannelle – Yhteisen maatalouspolitiikan rahoitus, hallinnointi ja seuranta – Asetus (EY) N:o 1306/2013 – 54 ja 56 artikla – Jäsenvaltioiden velvollisuus periä sääntöjenvastaisuuden tai laiminlyönnin vuoksi aiheuttomasti suoritettut maksut takaisin – Sääntöjenvastaisuuden käsite – Takaisinperintämenettelyn aloittaminen

Asiassa C-580/17,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Riigikohus (ylin tuomioistuin, Viro) on esittänyt 27.9.2017 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 4.10.2017, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Mittetulundusühing Järvelaev

vastaa

Põllumajanduse Registrate ja Informatsioon Amet (PRIA),

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kymmenes jaosto)

toimien kokoonpanossa: unionin tuomioistuimen presidentti K. Lenaerts, joka hoitaa kymmenennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit F. Biltgen ja E. Levits (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: M. Wathelet,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Viron hallitus, asiamiehenään N. Grünberg,
- Euroopan komissio, asiamiehinään J. Aquilina ja E. Randvere,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

* Oikeudenkäyntikieli: viro.

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen 20.9.2005 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1698/2005 (EUVL 2005, L 277, s. 1) 72 artiklan, yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta 21.6.2005 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1290/2005 (EUVL 2005, L 209, s. 1) 33 artiklan 1 kohdan, Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä sekä Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta 17.12.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1303/2013 (EUVL 2013, L 347, s. 320) 71 artiklan 1 kohdan ja yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, hallinnoinnista ja seurannasta ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 352/78, (EY) N:o 165/94, (EY) N:o 2799/98, (EY) N:o 814/2000, (EY) N:o 1290/2005 ja (EY) N:o 485/2008 kumoamisesta 17.12.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1306/2013 (EUVL 2013, L 347, s. 549) 56 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina on yhtäältä Mittetulundusühing Järvelaev (jäljempänä Järvelaev) ja toisaalta Pöllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (Viron maatalouden rekisteri- ja tietovirasto, jäljempänä PRIA) ja joka koskee Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahasto) asetuksessa N:o 1698/2005 tarkoitetun Leader-toimintalinjan mukaisesti yhteisrahoittaman toimen yhteydessä Järvelaeville maksettujen määrien takaisinperintää.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Asetus N:o 1698/2005

- 3 Asetuksen N:o 1698/2005 johdanto-osan 61 ja 62 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(61) Olisi vahvistettava menojen tukikelpoisuutta koskevat kansalliset säännöt toissijaisuusperiaatteen mukaisesti ja rajoittamatta poikkeuksien vahvistamista.

(62) Jotta varmistetaan, että maaseuturahaston tuki on tehokasta ja oikeudenmukaista ja että sillä saavutetaan kestäviä vaikutuksia, olisi annettava säännökset, joilla taataan investointeihin liittyvien toimien pysyvyys ja vältetään maaseuturahaston käyttäminen epäterveen kilpailun aikaansaamiseen.”
- 4 Kyseisen asetuksen 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan

– –

h) ’tuensaajalla’ julkista tai yksityistä toimijaa, elintä tai yritystä, joka vastaa toimien täytäntöönpanosta tai tuen vastaanottamisesta;

--”

- 5 Kyseisen asetuksen 71 artiklassa, jonka otsikko on ”Menojen tukikelpoisuus”, 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Menojen tukikelpoisuussäännöt vahvistetaan kansallisella tasolla lukuun ottamatta tässä asetuksessa tietyjen maaseudun kehittämistoimenpiteiden osalta säädettyjä poikkeuksia.”

- 6 Saman asetuksen 72 artiklassa, jonka otsikko on ”Investointeihin liittyvien toimien pysyvyys”, säädetään seuraavaa:

”1. Rajoittamatta sääntöjä, jotka koskevat perustamissopimuksen 43 artiklassa tarkoitettua sijoittautumisoikeutta ja 49 artiklassa tarkoitettua palvelujen vapaata tarjontaa, jäsenvaltion on varmistettava, että toimi saa maaseuturahaston tukea ainoastaan, jos kyseiseen toimeen ei kohdistu viiden vuoden kuluessa siitä, kun hallintoviranomainen teki päätöksen myöntää tukea, sellaisia huomattavia muutoksia, jotka:

- a) vaikuttaisivat sen luonteeseen tai täytäntöönpanoedellytyksiin tai hyödyttäisivät aiheettomasti jotakin yritystä tai julkista elintä;
- b) johtuisivat perusrakenteen [eli infrastruktuurin] jonkin osan omistussuhteissa tapahtuneista muutoksista tai tuotantotoiminnan lopettamisesta tai sijainnin muuttumisesta.

2. Aiheettomasti maksetut määrät on perittävä takaisin asetuksen [N:o 1290/2005] 33 artiklan mukaisesti.”

- 7 Asetuksen N:o 1698/2005 74 artiklassa, jonka otsikko on ”Jäsenvaltioiden velvollisuudet”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on saatettava voimaan kaikki lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset asetuksen [N:o 1290/2005] 9 artiklan 1 kohdan mukaisesti varmistukseksi, että yhteisön taloudelliset edut suojataan tehokkaasti.

2. Jäsenvaltioiden on nimettävä kunkin maaseudun kehittämisohjelman osalta seuraavat viranomaiset:

- a) kyseisen ohjelman hallinnoimisesta vastaava hallintoviranomainen, joka voi olla julkinen tai yksityinen kansallisella tai alueellisella tasolla toimiva elin taikka jäsenvaltio itse silloin, kun se suorittaa kyseisen tehtävän;
- b) hyväksytty maksajavirasto asetuksen [N:o 1290/2005] 6 artiklassa tarkoitettussa merkityksessä;
- c) todistuksen myöntävä elin asetuksen [N:o 1290/2005] 7 artiklassa tarkoitettussa merkityksessä

--”

Asetus N:o 1290/2005

- 8 Asetuksen N:o 1290/2005 33 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on tehtävä maaseudun kehittämistoimissa tai -ohjelmissä havaituista väärinkäytöksistä tai laiminlyönneistä johtuvia rahoitusoikaisuja peruuttamalla asianomainen yhteisön rahoitus kokonaan tai osittain. Jäsenvaltioiden on otettava huomioon todettujen väärinkäytösten laatu ja vakavuus sekä maaseuturahaston taloudellisen menetyksen suuruus.

2. Jos tuensaajalle on jo maksettu yhteisön varoja, hyväksytyin maksajaviraston on perittävä ne takaisin omia takaisinperintämenettelyjään noudattaen ja käytettävä ne uudelleen 3 kohdan c alakohdan mukaisesti.

--

10. Jos komissio tekee rahoitusoikaisun, se ei vaikuta jäsenvaltion velvollisuuteen periä takaisin jäsenvaltion omana rahoitusosuutena maksettuja määriä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 [(EYVL 1999, L 83, s. 1)] 14 artiklan nojalla.”

Asetus (EY) N:o 1974/2006

- 9 Asetuksen N:o 1698/2005 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 15.12.2006 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1974/2006 (EUVL 2006, L 368, s. 15) 48 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Asetuksen [N:o 1698/2005] 74 artiklan 1 kohdan soveltamiseksi jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikki maaseudun kehittämistoimenpiteet, joita ne aikovat toteuttaa, ovat todennettavissa ja valvottavissa. Tätä varten jäsenvaltioiden on määriteltävä valvontajärjestelyt, jotka antavat niille kohtuullisen varmuuden siitä, että tukikelpoisuusperusteita ja muita sitoumuksia noudatetaan.”

Asetus N:o 1303/2013

- 10 Asetuksen N:o 1303/2013 71 artiklan, jonka otsikko on ”Toimien pysyvyys”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Infrastruktuuri- tai tuotannollisia investointeja käsittävän toimen on maksettava [Euroopan rakenne- ja investointirahastojen] rahoitusosuus takaisin, jos sitä koskee, tapauksen mukaan, joko viiden vuoden kuluessa loppumaksun suorittamisesta tuensaajalle tai valtioneuvoston säännöissä määrätyn ajan kuluessa jokin seuraavista:

- a) tuotannollisen toiminnan lopettaminen tai sen siirtäminen ohjelma-alueen ulkopuolelle;
- b) infrastruktuurin omistussuhteissa tapahtunut muutos, joka hyödyttää aiheettomasti jotakin yritystä tai julkista yhteisöä;
- c) huomattava muutos, joka vaikuttaa sen luonteeseen, tavoitteisiin tai täytäntöönpanon edellytyksiin, mikä vaarantaisi sen alkuperäiset tavoitteet.

Jäsenvaltion on perittävä takaisin toimen yhteydessä aiheettomasti maksetut määrät suhteessa siihen ajanjaksoon, jona vaatimuksia ei ole täytetty.

Jäsenvaltiot voivat lyhentää ensimmäisessä alakohdassa asetetun määräajan kolmeen vuoteen investointien tai pk-yritysten luomien työpaikkojen säilyttämiseksi.”

- 11 Kyseisen asetuksen 152 artiklan, jonka otsikko on ”Siirtymäsäännökset”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tämä asetusta ei vaikuta sellaisen tuen jatkamiseen tai muuttamiseen, mukaan lukien sen peruuttaminen kokonaan tai osittain, jonka komissio on hyväksynyt [Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja koheesiorahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä asetuksen (EY) N:o 1260/1999 kumoamisesta 11.7.2006 annetun neuvoston] asetuksen (EY) N:o 1083/2006

[(EUVL 2006, L 210, s. 25)] tai muun, 31 päivänä joulukuuta 2013 kyseiseen tukeen sovellettavan lainsäädännön nojalla, jota siten sovelletaan kyseiseen tukeen tai toimiin niiden päättymiseen saakka. Tätä kohtaa sovellettaessa tuki kattaa toimenpideohjelmat ja suurhankkeet.”

Asetus (EU) N:o 1305/2013

- 12 Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahasto) tuesta maaseudun kehittämiseen ja asetuksen N:o 1698/2005 kumoamisesta 17.12.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1305/2013 (EUVL 2013, L 347, s. 487) 88 artiklan sanamuoto on seuraavaa:

”Kumotaan asetus [N:o 1698/2005].

Asetusta [N:o 1698/2005] sovelletaan edelleen tukitoimiin, joita toteutetaan komission mainitun asetuksen nojalla ennen 1 päivää tammikuuta 2014 hyväksymissä ohjelmissa.”

Asetus N:o 1306/2013

- 13 Asetuksen N:o 1306/2013 54 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sääntöjenvastaisuuden tai laiminlyönnin vuoksi aiheuttomasti suoritettujen maksujen osalta jäsenvaltioiden on pyydettävä tuki takaisin tuensaajalta 18 kuukauden kuluessa siitä, kun maksajavirasto tai takaisinperinnästä vastaava elin on hyväksynyt tai tarvittaessa vastaanottanut valvontakertomuksen tai vastaavan asiakirjan, jossa todetaan, että sääntöjenvastaisuus on tapahtunut. Vastaavat määrät on samanaikaisesti perintäpyynnön kanssa ilmoitettava maksajaviraston velallisuusluettelossa.”

- 14 Kyseisen asetuksen 56 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos maaseudun kehittämistoimissa tai -ohjelmissa on havaittu sääntöjenvastaisuuksia tai laiminlyöntejä, jäsenvaltioiden on tehtävä rahoitusoikaisuja peruuttamalla asianomainen unionin rahoitus kokonaan tai osittain. Jäsenvaltioiden on otettava huomioon todettujen väärinkäytösten laatu ja vakavuus sekä maaseuturahaston taloudellisen menetyksen suuruus.”

- 15 Kyseisen asetuksen 119 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Kumotaan [yhteisen maatalouspolitiikan yhteydessä annettujen vakuuksien, vakuustalletusten tai takuiden jaosta ja menettämisestä 20.2.1978 annettu neuvoston] asetus (ETY) N:o 352/78 [(EYVL 1978 L 50, s. 1)], [yhteisön osallistumisesta kaukohavaintotarkastusten rahoitukseen ja tiettyjä yhteisön tukijärjestelmiä koskevasta yhdenntästä hallinto- ja valvontajärjestelmästä annetun asetuksen (ETY) N:o 3508/92 muuttamisesta 24.1.1994 annettu neuvoston] asetus (EY) N:o 165/94 [(EYVL 1994, L 24, s. 6)], [maatalouden euromääräisestä valuuttajärjestelmästä 15.12.1998 annettu neuvoston] asetus (EY) N:o 2799/98 [(EYVL 1998, L 349, s. 1)], [yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevista tiedotustoimista 17.4.2000 annettu neuvoston] asetus (EY) N:o 814/2000 [(EUVL 2000, L 100, s. 7)], asetus [N:o 1290/2005] ja [Euroopan maatalouden tukirahaston rahoitusjärjestelmään kuuluviin toimenpiteisiin kohdistuvista jäsenvaltioiden suorittamista tarkastuksista 26.5.2008 annettu neuvoston] asetus (EY) N:o 485/2008 [(EUVL 2008, L 143, s. 1)]

Asetuksen [N:o 1290/2005] 31 artiklaa ja asiaankuuluvia täytäntöönpanosäntöjä sovelletaan kuitenkin edelleen 31 päivään joulukuuta 2014.

2. Viittauksia kumottuihin asetuksiin pidetään viittauksina tähän asetukseen liitteessä III olevan vastaavuustaulukon mukaisesti.”

16 Asetuksen N:o 1306/2013 121 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tämä asetus tulee voimaan päivänä, jona se julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Sitä sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2014.

2. Seuraavia säännöksiä sovelletaan kuitenkin alkaen seuraavasti:

a) 7, 8, 16, 25, 26 ja 43 artiklaa 16 päivästä lokakuuta 2013;

b) 18 ja 40 artiklaa toteutettujen menojen osalta 16 päivästä lokakuuta 2013;

c) 52 artiklaa sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2015.”

17 Asetuksen N:o 1306/2013 119 artiklan 2 kohdan säännöksistä seuraa, kun ne luetaan yhdessä kyseisen asetuksen liitteessä III olevan vastaavuustaulukon kanssa, että asetuksen N:o 1290/2005 33 artiklaan tehtyjä viittauksia pidetään viittauksina asetuksen N:o 1306/2013 54 ja 56 artiklaan.

Viron oikeus

18 Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan soveltamisesta 19.11.2014 annetun lain (Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadus) (RT I 2014, 3) 111 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Mikäli tuen maksamisen jälkeen käy ilmi, että tukea on sääntöjenvastaisuuden tai laiminlyöntien vuoksi suoritettu aiheuttomasti taikka sitä ei ole käytetty sen tarkoituksen mukaisella tavalla, maksettu tuki peritään osittain tai kokonaan takaisin tuensaajalta, mukaan lukien valintamenettelyn kautta valittu tuensaaja, asetuksissa [N:o 1303/2013 ja N:o 1306/2013] sekä muissa Euroopan unionin asian kannalta merkityksellisissä asetuksissa säädettyjen perusteiden ja määräaikaisten mukaisesti.”

19 Kyseisen lain 131 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Tuki, joka on myönnetty ennen 1.1.2015 voimassa olleen Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan soveltamisesta annetun lain perusteella, peritään takaisin tässä laissa säädetyillä perusteilla ja säädetyssä järjestyksessä.”

20 Leader-toimenpiteen yhteydessä myönnettävän paikallisen toimintaryhmän tuen ja hanketuen saamisen edellytyksistä sekä tuen hakemista ja hakemusmenettelyä koskevista yksityiskohtaisista ohjeista 27.9.2010 annetun maatalousministerin asetuksen nro 92 (Põllumajandusministri määrus nr 92 – Leader-meetme raames antava kohaliku tegevusgrupi toetuse ja projektitoetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord) (RT I 2010, 71, 538; jäljempänä asetus nro 92) 35 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”Hankehakemuksen jättämisestä alkaen aina siihen saakka, kunnes viisi vuotta on kulunut siitä, kun PRIA on maksanut viimeisen tukierän, hanketuen hakijan tai hanketuen saajan on ilmoitettava viipymättä kirjallisesti PRIA:lle ja paikalliselle toimintaryhmälle postiosoitteensa ja yhteystietojensa muuttumisesta sekä saatava PRIA:lta ja paikalliselta toimintaryhmältä suostumus:

1) toimintaan tai investointikohteeseen liittyviin muutoksiin. Mikäli PRIA tai paikallinen toimintaryhmä pitää sitä tarpeellisena, on esitettävä muun muassa jäljennös uudesta hintatarjouksesta tai laskelma suunnitellun toiminnan ennakoiduista kustannuksista

2) muihin hanketuen saantiin tai käyttöön liittyviin seikkoihin, joiden vuoksi hakemuksessa ilmoitetut tiedot eivät enää ole täydellisiä tai oikeita

--”

21 Kyseisen asetuksen 36 §:n 3 momentin 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Hanketuen saaja on velvollinen säilyttämään ja käyttämään tarkoituksen mukaisella tavalla hanketuen avulla hankittua investointikohdetta vähintään viisi vuotta siitä lukien, kun PRIA on maksanut viimeisen tukierän.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

22 Järvelaev on yleishyödyllinen yhdistys, jonka tarkoituksena on purjehtimisperinteen säilyttäminen Võrtsjärvellä (Viro). Kyseinen yhdistys jätti tukihakemuksen asetuksessa N:o 1698/2005 tarkoitettua Leader-toimintalinjaa koskevien toimenpiteiden osalta perinteisen kalastusta varten rakennetun purjealuksen (jäljempänä kalastuspurjealus) ja sen välineistön hankkimista varten.

23 Järvelaev ilmaisi tukihakemuksessaan myös, että sen aikomuksena oli luoda kyseisen kalastuspurjealuksen hankkimisen jälkeen seudulle työpaikkoja ja palkata miehistö ja ilmoittaa PRIA:lle ja paikalliselle toimintaryhmälle kaikista kalastuspurjealuksen käyttöä koskevista muutoksista. Unionin tuomioistuimen käytössä olevista asiakirjoista ilmenee, että vaikka uusien työpaikkojen luominen ei ollut lakisäänteinen vaatimus, se oli eräs niistä kriteereistä, joiden mukaan hakemuksia asetettiin paremmuusjärjestykseen tuen myöntämistä varten.

24 Järvelaeuille myönnettiin sen hakema tuki PRIA:n pääjohtajan 6.9.2011 tekemällä päätöksellä.

25 PRIA totesi Järvelaevin osalta 4.12.2014 toimitetun tarkastuksen aikana, että Järvelaev oli antanut tuen ansiosta hankitun kalastuspurjealuksen 1.7.2014 tehdylle sopimukselle vuokralle viideksi vuodeksi toiselle yleishyödylliselle yhdistykselle, joka oli Mittetulundusühing Kaleselts (jäljempänä Kaleselts).

26 PRIA vaati tällaisessa tilanteensa 27.1.2015 tekemällään päätöksellä Järvelaevia maksamaan tosiasiallisesti maksetun tuen takaisin sillä perusteella, ettei sitä ollut käytetty sille määrätyn tarkoituksen mukaisella ja sitä koskevaa tavoitetta vastaavalla tavalla. PRIA korosti erityisesti, että Järvelaev veloitetaan asetuksen nro 92 36 §:n 3 momentin 1 kohdassa säilyttämään yhteisrahoitetun investointitoimen perusteella hankittu kohde ja käyttämään sitä vähintään viiden vuoden ajan viimeisen tukierän maksamisesta.

27 PRIA hylkäsi Järvelaevin kyseisestä päätöksestä tekemän oikaisuvaatimuksen 14.4.2015 päivätyllä päätöksellään.

28 Järvelaev vaati Tartu Halduskohusia (Tarton hallintotuomioistuin, Viro) kumoamaan PRIA:n 27.1.2015 tekemän päätöksen. Se esitti yhtäältä, että kansallisessa lainsäädännössä ei aseteta tuensaajalle velvollisuutta, jonka mukaan sen olisi käytettävä rahoitettua kohdetta yksinomaan itse, ja toisaalta, että tukihakemuksessa yksilöity työpaikkojen luomista koskeva tavoite oli toissijainen suhteessa ensisijaiseen tavoitteeseen, eli kalastuspurjealuksen käyttämiseen maaseutumatkailuun liittyvien palveluiden kehittämistä ja markkinointia varten, joten ensimmäisen tavoitteen ei ole välttämättä toteuduttava. Järvelaev korosti myös, että koska sillä oli ollut vaikeuksia työntekijöiden palkkaamisessa, kalastuspurjealuksen vuokralleantamisella toiselle yhdistykselle voitiin taata, että sitä käytettiin tukisopimuksessa sovitun tarkoituksen mukaisella tavalla asetuksen nro 92 vaatimusten mukaisesti.

- 29 Tartu Halduskohus hylkäsi 11.1.2016 kanteen sillä perusteella, että PRIA:n suorittama tukina maksettujen määrien takaisinperintä oli tukihakemukseen sisältyvien Järvelaevin sitoumusten ja kalastuspurjealuksen tosiasiallisen käytön välillä olevien eroavaisuuksien johdosta perusteltua.
- 30 Järvelaev valitti tästä ratkaisusta Tartu Ringkonnakohusiin (Tarton ylioikeus, Viro). Järvelaev esitti tässä tuomioistuimessa lisätodisteina kolme valitusoikeudenkäynnin aikana tehtyä työsopimusta ja totesi, että hankkeen toissijainen tavoite, eli työpaikkojen luominen, voitiin toteuttaa viisi vuotta kestävä hankkeen aikana.
- 31 Tartu Ringkonnakohus sivuutti 20.10.2016 lisätodisteet, hylkäsi valituksen ja pysytti Tartu Halduskohusin antaman ratkaisun.
- 32 Järvelaev teki asiassa kassaatiovalituksen Riigikohusille (ylin tuomioistuin, Viro) ja vaati tätä kumoamaan Tartu Halduskohusin ja Tartu Ringkonnakohusin ratkaisut.
- 33 Todettuaan, että asetuksen nro 92 36 §:n 3 momentin 1 kohdan sanamuodosta ei voi tehdä varmuudella johtopäätöstä, jonka mukaan hanketuensaajan on käytettävä tuen ansiosta hankittua kohdetta itse, Järvelaev esittää käsiteltävässä asiassa, että kalastuspurjealuksen yksinomaista omistusoikeutta ei ole luovutettu vuokralleottajalle ja että se on itse laskuttanut kyseisen kalastuspurjealuksen käytöstä. Lisäksi Järvelaev korostaa, ettei se ollut velvollinen luomaan työpaikkoja ja että tukihakemuksessa mainitussa tällaisten työpaikkojen luomisessa on kyse ennusteesta, jossa enteiltiin hakemuksen hyväksymisestä mahdollisesti seuraavia vaikutuksia, ei sitovasta lupauksesta.
- 34 Järvelaev toteaa vielä päättäneensä kalastuspurjealuksen vuokrasopimuksen oikeudenkäyntimenettelyn aikana.
- 35 Tällaisessa tilanteessa Riigikohus päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Onko Leader-toimenpiteen yhteydessä myönnetyn hanketuen takaisinperinnässä, kun tuki on myönnetty 6.9.2011, viimeinen erä on maksettu 19.11.2013, tuen ehtojen noudattamatta jättäminen on todettu 4.12.2014 ja takaisinperintäpäätös on tehty 27.1.2015, toimen pysyvyyttä koskevan vaatimuksen osalta sovellettava asetuksen [N:o 1698/2005] 72 artiklaa vai asetuksen [N:o 1303/2013] 71 artiklan 1 kohtaa? Onko takaisinperinnän peruste tässä tapauksessa asetuksen [N:o 1290/2005] 33 artiklan 1 kohta vai asetuksen [N:o 1306/2013] 56 artikla?
- 2) a) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan, että on sovellettava asetusta N:o 1698/2005, onko Leader-toimenpiteen yhteydessä myönnettyä hanketukea käyttäen hankitun investointikohteen (purjealuksen) vuokralleantamista tuen saaneelta yleishyödylliseltä yhteisöltä toiselle yleishyödylliselle yhteisölle, joka käyttää kalastuspurjealusta samaan toimintaan, jota varten tuki on myönnetty tuensaajalle, pidettävä asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuna huomattavana muutoksena, joka vaikuttaa investoinnin luonteeseen tai täytäntöönpanoedellytyksiin tai hyödyttää aiheettomasti jotakin yritystä? Edellyttääkö aiheetonta hyötyä koskevan ehdon täyttyminen sitä, että jäsenvaltion maksajaviraston on todettava, mistä hyöty koostui konkreettisesti? Mikäli kysymykseen vastataan myöntävästi, voidaanko aiheettomana hyötynä pitää sitä, että investointikohteen tosiasiallinen käyttäjä ei olisi saanut hanketukea, jos se olisi esittänyt samansisältöisen hakemuksen?
- b) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan, että on sovellettava asetusta N:o 1303/2013, onko Leader-toimenpiteen yhteydessä myönnettyä hanketukea käyttäen hankitun investointikohteen (purjealuksen) vuokralleantamista tuen saaneelta yleishyödylliseltä yhteisöltä toiselle yleishyödylliselle yhteisölle, joka käyttää purjealusta samalla tavalla sen tavan kanssa, jota varten tuki on myönnetty tuensaajalle, pidettävä asetuksen

N:o 1303/2013 71 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettuna huomattavana muutoksena, joka vaikuttaa investoinnin luonteeseen, tavoitteisiin tai täytäntöönpanoedellytyksiin, mikä vaarantaisi sen alkuperäiset tavoitteet?

- 3) a) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan, että on sovellettava asetusta N:o 1698/2005, onko Leader-toimenpiteen yhteydessä myönnettyä hanketukea käyttäen hankitun investointikohteen (purjealuksen) vuokralleantamista tuen saajalta toiselle yleishyödylliselle yhteisölle, joka käyttää purjealusta samaan toimintaan, jota varten tuki on myönnetty tuensaajalle, pidettävä asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuna huomattavana muutoksena, joka johtuu infrastruktuurin omistussuhteiden luonteesta tapahtuneista muutoksista tai tuotantotoiminnan lopettamisesta tai sijainnin muuttumisesta, ottaen huomioon, että purjealuksen omistaja säilyi samana, mutta tuensaaja ei ole enää purjealuksen suoranainen vaan välillinen haltija ja saa vuokratuloa, muttei tuloa hakemuksessa kuvatun palvelun tarjoamisesta?
- b) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan, että on sovellettava asetusta N:o 1303/2013, onko Leader-toimenpiteen yhteydessä myönnettyä hanketukea käyttäen hankitun investointikohteen (purjealuksen) vuokralleantamista tuen saaneelta yleishyödylliseltä yhteisöltä toiselle yleishyödylliselle yhteisölle, joka käyttää purjealusta samaan toimintaan, jota varten tuki on myönnetty tuensaajalle, pidettävä sellaisena asetuksen N:o 1303/2013 71 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuna infrastruktuurin omistussuhteissa tapahtuneena muutoksena, joka hyödyttää aiheettomasti jotakin yritystä, ottaen huomioon, että purjealuksen omistaja säilyi samana, mutta tuensaaja ei ole enää purjealuksen suoranainen vaan välillinen haltija ja saa vuokratuloa, muttei tuloa hakemuksessa kuvatun palvelun tarjoamisesta? Edellyttääkö aiheetonta hyötyä koskevan ehdon täytyminen sitä, että jäsenvaltion maksajaviraston on todettava, mistä hyöty koostuu konkreettisesti? Mikäli kysymykseen vastataan myöntävästi, voidaanko aiheettomana hyötynä pitää sitä, että investointikohteen tosiasiallinen käyttäjä ei olisi saanut hanketukea, jos se olisi esittänyt samansisältöisen hakemuksen?
- 4) Saadaanko Leader-toimenpidettä sääntelevässä kansallisessa asetuksessa asettaa tuensaajalle asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdassa tai asetuksen N:o 1303/2013 71 artiklan 1 kohdassa säädetyn viiden vuoden pituisen investointikohteen säilyttämisvelvollisuuden osalta tiukempia vaatimuksia?
- 5) Mikäli neljänteen kysymykseen vastataan kieltävästi, onko kansallisen asetuksen säännös, jonka mukaan hanketuen saajalla on velvollisuus säilyttää ja käyttää tarkoituksen mukaisella tavalla hanketuen avulla hankittua investointikohdetta vähintään viiden vuoden ajan viimeisen tukierän maksamisesta lukien, ja sen tulkinta, jonka mukaan tuensaajan on käytettävä investointikohdetta itse, asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdan tai asetuksen N:o 1303/2013 71 artiklan 1 kohdan mukainen?
- 6) Mikäli tuensaaja jättää toteuttamatta sellaisen toimenpiteen, jonka toteuttamista ei edellytetä Leader-toimenpidettä koskevassa kansallisessa asetuksessa mutta jonka tuensaaja on merkinnyt tukihakemuksessa esittämäänsä ”yhteenvetoon toimen ja investoinnin tavoitteista ja toimenpiteistä” ja joka on ollut yksi kriteereistä, joiden perusteella hakemuksia on arvioitu asetettaessa niitä paremmuusjärjestykseen, onko kyseessä asetuksen N:o 1290/2005 33 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu väärinkäytös tai asetuksen N:o 1306/2013 56 artiklassa tarkoitettu sääntöjenvastaisuus?
- 7) Mikäli kuudenteen kysymykseen vastataan myöntävästi, tuleeko takaisinperinnästä oikeudenvastainen, kun takaisinperintävaatimus on esitetty ennen kuin viisi vuotta on kulunut viimeisestä maksusuorituksesta ja tuensaaja korjaa tuen ehtojen noudattamatta jättämisen takaisinperintää koskevan oikeudenkäyntimenettelyn aikana?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 36 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen, maaseuturahaston ohjelmakauden 2007–2013 osalta hyväksymän ja yhteisrahoittaman investointitoimen pysyvyyttä arvioitava asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan vai asetuksen N:o 1303/2013 71 artiklan 1 kohdan säännösten perusteella. Se pohtii myös sitä, onko kyseisen toimen yhteydessä aiheettomasti maksettujen määrien takaisinperinnän perusteen oltava silloin, kun takaisinperintä tapahtuu kyseisen ohjelmakauden päätyttyä eli 1.1.2014 jälkeen, asetuksen N:o 1290/2005 33 artiklan 1 kohta vai asetuksen N:o 1306/2013 56 artikla.
- 37 Ensinnäkin säännöksistä, joiden perusteella on arvioitava maaseuturahaston ohjelmakauden 2007–2013 osalta hyväksymän ja yhteisrahoittaman investointitoimen pysyvyyttä, on todettava, että tämän luonteisen toimen yhteydessä maksettu tuki on myönnetty asetuksessa N:o 1698/2005, johon on otettu yleiset säännökset maaseuturahaston toiminnasta kyseisellä kaudella, tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tästä seuraa, että tällaisen toimen pysyvyyttä täytyy välttämättä arvioida tämän asetuksen säännösten perusteella.
- 38 Tätä toteamusta ei muuta se, että asetus N:o 1698/2005 on kumottu 1.1.2014 alkavin vaikutuksin asetuksella N:o 1305/2013. Asetuksen N:o 1305/2013 88 artiklan toisen alakohdan mukaan asetusta N:o 1698/2005 sovelletaan edelleen tukitoimiin, joita toteutetaan komission mainitun asetuksen nojalla ennen 1 päivää tammikuuta 2014 hyväksymissä ohjelmissa.
- 39 Toiseksi sitä koskevasta kysymyksestä, mitä asetusta maaseuturahaston ohjelmakauden 2007–2013 osalta hyväksymän ja yhteisrahoittaman investointitoimen yhteydessä aiheettomasti maksettujen määrien takaisinperimiseen sovelletaan siinä tapauksessa, että takaisinperintä tapahtuu – kuten pääasiassa – 1.1.2014 jälkeen, on todettava, että asetus N:o 1306/2013, jolla kumottiin asetus N:o 1290/2005, tuli voimaan sen 121 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan nojalla sinä päivänä, jona se julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä, eli 20.12.2013 ja sitä sovellettiin sen 121 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaan 1 päivästä tammikuuta 2014.
- 40 Näistä säännöksistä poiketen asetuksen N:o 1306/2013 119 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa täsmennetään, että asetuksen N:o 1290/2005 31 artiklaa ja asiaankuuluvia täytäntöönpanosääntöjä sovelletaan kuitenkin edelleen 31 päivään joulukuuta 2014. Lisäksi asetuksen N:o 1306/2013 121 artiklan 2 kohdassa säädetään, että kyseisen asetuksen tiettyjä artikloja aletaan soveltaa eri päivästä lähtien.
- 41 Maaseuturahaston ohjelmakauden 2007–2013 osalta hyväksymien ja yhteisrahoittamien toimien yhteydessä aiheettomasti maksettujen määrien takaisinperiminen ei kuitenkaan kuulu näistä poikkeussäännöksistä yhdenkään säännöksen soveltamisalaan.
- 42 Ensimmäiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen, maaseuturahaston ohjelmakauden 2007–2013 osalta hyväksymän ja yhteisrahoittaman investointitoimen pysyvyyttä on arvioitava asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan säännösten perusteella. Silloin kun kyseisen toimen yhteydessä aiheettomasti maksettujen määrien takaisinperintä tapahtuu kyseisen ohjelmakauden päätyttyä eli 1.1.2014 jälkeen, takaisinperinnän perusteen on oltava asetuksen N:o 1306/2013 56 artikla.

Toisen kysymyksen a kohta ja kolmannen kysymyksen a kohta

- 43 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedusteleo toisen kysymyksen a kohdalla ja kolmannen kysymyksen a kohdalla, jotka on tutkittava yhdessä, onko se, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen tuen, joka on maksettu asetuksessa N:o 1698/2005 tarkoitettun Leader-toimintalinjan mukaisesti maaseuturahaston yhteisrahoittaman investointitoimen yhteydessä, saaja antaa tämän tuen avulla hankitun kohteen vuokralle kolmannelle, joka käyttää sitä samaan toimintaan, jota kyseisen tuen saajan oli harjoitettava, asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdan a tai b alakohdassa tarkoitettu tämän yhteisrahoitetun investointitoimen huomattava muutos. Se haluaa myös tietää, onko sitä varten, että tämän asetuksen 72 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettun aiheettoman hyödyn voidaan todeta olevan olemassa, tarpeen, että kansallinen toimivaltainen viranomainen toteaa, mistä aiheeton hyöty koostuu konkreettisesti. Se pohtii sitten vielä sitä, voidaanko aiheettomana hyötynä pitää sitä, että investointikohteen tosiasiallinen käyttäjä ei olisi saanut tukea, jos se olisi itse esittänyt tukihakemuksen.
- 44 Aivan aluksi on muistettava, että unionin tuomioistuimen tehtävänä ei ole luonnehtia konkreettisesti pääasiassa kyseessä olevia muutoksia. Tällainen arviointi kuuluu nimittäin yksin kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan. Unionin tuomioistuimen rooli rajoittuu siihen, että se antaa kansalliselle tuomioistuimelle unionin oikeudesta tulkinnan, joka on kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen, kun se ratkaisee vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuin voi täten määrittää merkitykselliset seikat, jotka voivat ohjata ennakkoratkaisua pyytäneitä tuomioistuinta tämän suorittaessa arviointia (ks. analogisesti rakennerahastoja koskevista yleisistä säännöksistä 21.6.1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1260/1999 (EYVL 1999, L 161, s. 1) 30 artiklan 4 kohdasta tuomio 14.11.2013, *Comune di Ancona*, C-388/12, EU:C:2013:734, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 45 Asetuksen N:o 1260/1999 30 artiklan 4 kohdan a ja b alakohdassa olevat kaksi edellytystä oli sitä paitsi liitetty yhteen rinnastuskonjunktioilla ”ja” kun taas näin ei ole tehty asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa mainittujen kahden edellytyksen kohdalla, joten viimeksi mainitussa säännöksessä tarkoitettuun kyseisen investointitoimen huomattavaan muutokseen ei vaadita, että näiden kahden edellytyksen on täytyttävä samanaikaisesti.
- 46 Koska edellä mainitussa 72 artiklan 1 kohdassa mainitaan tosiasiasa useita vaihtoehtoisia edellytyksiä, joista kaksi on tämän säännöksen a alakohdassa ja kaksi sen b alakohdassa, se, että yhteisrahoituksen kohteena olevaan investointitoimeen on kohdistunut tässä säännöksessä tarkoitettu huomattava muutos siinä säädetyin viiden vuoden määräajan kuluessa, voidaan todeta näistä edellytyksistä jokaisen perusteella.
- 47 Tässä asiayhteydessä on korostettava, että koska unionin lainsäätäjä on lisännyt asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdassa määritteen ”huomattava” luonnehtimaan asianomaista muutosta, tästä seuraa, että muutoksella on, jotta se kuuluu tämän säännöksen soveltamisalaan, oltava tietty laajuus (ks. analogisesti tuomio 14.11.2013, *Comune di Ancona*, C-388/12, EU:C:2013:734, 35 kohta).
- 48 Näin ollen on ensimmäiseksi tutkittava, täyttääkö kyseinen muutos asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdan b alakohdassa mainitut edellytykset, joiden mukaan muutoksen on johdettava joko infrastruktuurin jonkin osan omistussuhteissa tapahtuneista muutoksista tai tuotantotoiminnan lopettamisesta tai sijainnin muuttumisesta. Näitä edellytyksiä tarkasteltaessa on nimittäin arvioitava seikkoja, joihin riidanalainen muutos perustuu ja joita on täten pidettävä kyseisen muutoksen syinä (ks. analogisesti tuomio 14.11.2013, *Comune di Ancona*, C-388/12, EU:C:2013:734, 21 kohta).

- 49 Käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä ei ilmene, että tuotantotoiminta olisi loppunut tai sijainti muuttunut. Pääasiassa kyseessä olevan investointitoimen yhteydessä hankittua kohdetta oli nimittäin käytetty jopa sen vuokralle antamisen jälkeen edelleen samaan toimintaan, joka oli ilmoitettu tukihakemuksessa.
- 50 Sitä paitsi infrastruktuurin jonkin osan omistussuhteissa mahdollisesti tapahtuvien muutosten olemassaolosta on todettava, että tämä edellytys ei koske – toisin kuin tämän tuomion edellisessä kohdassa tutkittu edellytys – kyseisen infrastruktuurin käyttöä vaan sitä, missä ominaisuudessa sen omistaja hallinnoi sitä. Näin ollen se, että omistaja luovuttaa sopimussuhteessa kolmannelle tiettyä tätä infrastruktuuria koskevia oikeuksia mukaan lukien mahdollisesti oikeus käyttää infrastruktuuria yksinoikeudella tietyn ajanjakson ajan, ei sellaisenaan tarkoita muutosta tämän infrastruktuurin omistussuhteissa.
- 51 Käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä käy ilmi – mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tarkistettava –, että Järvelaev oli antanut niiden välisen vuokrauksen yhteydessä Kaleseltsille luonteeltaan puhtaasti sopimusoikeudellisia oikeuksia.
- 52 Toiseksi on tutkittava, kuuluuko kyseinen muutos johonkin kyseisen asetuksen 72 artiklan 1 kohdan a alakohdassa mainituista tilanteista eli vaikuttaako se investointitoimen luonteeseen tai täytäntöönpanoedellytyksiin tai hyödyttääkö se aiheettomasti jotakin yritystä tai julkista elintä, jolloin kyse on tilanteista, jotka koskevat kyseisen muutoksen vaikutuksia (ks. analogisesti tuomio 14.11.2013, *Comune di Ancona*, C-388/12, EU:C:2013:734, 22 kohta).
- 53 Näin ollen ennen kuin voidaan todeta, onko huomattava muutos olemassa vai ei, on tutkittava, onko kyseinen muutos tuottanut aiheutonta hyötyä ja/tai onko se vaikuttanut toimen luonteeseen tai täytäntöönpanoedellytyksiin (ks. analogisesti tuomio 14.11.2013, *Comune di Ancona*, C-388/12, EU:C:2013:734, 32 kohta).
- 54 Edellytyksestä, joka koskee kyseisen investointitoimen luonnetta ja täytäntöönpanoedellytyksiä, on otettava huomioon sen toimenpiteen tavoite, jonka yhteydessä tämä toimi on rahoitettu, eli maaseutumatkailuun liittyvien palveluiden kehittäminen ja markkinointi.
- 55 Tämä tavoite on osa Leader-toimintalinjan yleisempää tavoitetta, joka on alueellisen kehityksen edistäminen maaseutualueilla. Asetuksen N:o 1698/2005 61 artiklan mukaan tällä ohjelmalla pyritään muun muassa rahoittamaan tarkoin määritellyille maaseutualueille suunnattuja paikallisia kehittämisstrategioita. Tästä seuraa, että pääasiassa kyseessä olevaan toimeen vaikuttaneet muutokset on arvioitava tämän näkökulman valossa eli on varmistettava ennen kaikkea, että etukäteen määriteltyä aluetta kehitetään maaseutumatkailuun liittyvien palvelujen edistämiseksi.
- 56 Koska pääasiassa kyseessä oleva tuki pääasiallisesti palvelee etukäteen määritellyn alueen kehittymistä koskevaa tavoitetta, yksistään se seikka, että kyseisestä hankkeesta vastaava taho eli Järvelaev korvattiin pääasiassa kyseessä olevaan yhteisrahoitettuun investointitoimeen liittyvän hankkeen täytäntöönpanon kuluessa toisella eli Kaleseltsilla, ei sellaisenaan merkitse, että kyseessä olevaa tavoitetta ei olisi saavutettu ja näin ollen, että tämän toimen luonteessa tai täytäntöönpanoedellytyksissä olisi tapahtunut tietyn laajuinen muutos.
- 57 Näin ollen pelkästään sen seikan perusteella, että yhteisrahoitetun investointitoimen yhteydessä hankittu kohde on annettu vuokralle, ei voida katsoa, että investointitoimen luonteen tai täytäntöönpanoedellytysten osalta olisi tapahtunut asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu muutos.

- 58 Se, että vuokralainen tulee toimen toteuttamista varten tällaisen omistajan sijalle sekä se – kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin mainitsee kuudennen kysymyksensä yhteydessä –, että tuen myöntämiseksi toteutetussa valintamenettelyssä alun perin toteutettavaksi määrätty työpaikkojen luominen ei toteutunut, ovat kuitenkin sellaisia olosuhteita, joiden perusteella voi olla perusteltua todeta, että toimen luonteen ja täytäntöönpanoedellytysten osalta on tapahtunut tällainen muutos, jos ne vähentävät merkittävästi mahdollisuuksia saavuttaa asianomaisen toimen avulla sille osoitettu päämäärä, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava (ks. vastaavasti analogisesti tuomio 14.11.2013, Comune di Ancona, C-388/12, EU:C:2013:734, 37 kohta).
- 59 Asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetystä edellytyksestä, jonka mukaan yhteisrahoitetun investointitoimen pysyvyyden edellytyksenä on erityisesti, ettei jollekin yritykselle tai julkiselle elimelle ole aiheutunut aiheutonta hyötyä, on todettava, että tässä säännöksessä viitataan yritykselle myönnettyyn hyötyyn, joten pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tapauksessa tällaisen hyödyn aikaansaaminen, tuleepa se sitten infrastruktuurin omistajan tai sellaisen yhdistyksen hyväksi, joka käyttää infrastruktuuria sen omistajan kanssa tehdyn vuokrasopimuksen perusteella, olisi omiaan muodostamaan tässä säännöksessä tarkoitetun toimen huomattavan muutoksen.
- 60 Vaikka olisi olemassa seikkoja, jotka osoittaisivat ensi näkemältä, että tällainen aiheuton hyöty on olemassa, tuensaajalla on oltava mahdollisuus osoittaa, että tuen ansiosta hankitun kohteen vuokraamisesta ei ole koitunut sille itselleen tai kohteen tosiasialliselle käyttäjälle hyötyä.
- 61 Tuensaajan osalta tällaisen hyödyn olemassaolo ja laajuus on arvioitava sen mahdollisen eron perusteella, joka on – rahallisen tai muun – hyödyn, jonka tuensaajan piti saada toimesta, sellaisena kuin se oli alun perin suunniteltu toteutettavaksi, ja sen hyödyn, jonka se saa toimesta, sellaisena kuin sitä on muutettu, välillä. Käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on näin ollen tarkistaa erityisesti, olivatko ne rahatulot, jotka Järvelaev olisi voinut saada kyseisen yhteisrahoituksen ansiosta hankitun kalastuspurjealuksen käytöstä, verrattavissa niihin summiin, jotka Kaleselts maksoi sille korvauksena kalastuspurjealuksen vuokraamisesta, koska ainoastaan tämän tuomion 47 kohdassa tarkoitettussa oikeuskäytännössä esitetty tietyn laajuinen ero katsotaan asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi toimen huomattavaksi muutokseksi.
- 62 Sitä paitsi ei ole poissuljettua, että kyseisen kohteen vuokralle antamisesta aiheutuu sen tosiasialliselle käyttäjälle aiheutonta hyötyä, koska se voi saada toisen yhtiön tuen avulla hankkimien esineiden käyttämisen ansiosta tuloja, joita se ei olisi saanut, jos se ei olisi voinut käyttää tätä kohdetta. Lisäksi aiheuttoman hyödyn voidaan todeta olevan olemassa myös silloin, kun vuokran määrää ei ole vahvistettu markkinaehtojen mukaisesti. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on siis tarkistaa, eroaako Kaleseltsin maksettavaksi vahvistetun vuokran taso huomattavasti sen vuokran tasosta, jonka se olisi mahdollisesti maksanut silloin, jos se olisi vuokrannut samanlaisen aluksen joltakin muulta omistajalta kuin Järvelaevilta.
- 63 Siitä, onko sen toteamiseksi, että asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdan a alakohdassa oleva aiheuton hyöty on olemassa, tarpeen, että kansallinen toimivaltainen viranomainen toteaa, mistä tämä aiheuton hyöty koostuu konkreettisesti, on todettava ensiksi, että asetuksen N:o 1698/2005 74 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on saatettava voimaan kaikki lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset varmistaakseen, että unionin taloudelliset edut suojataan tehokkaasti, ja nimettävä kunkin maaseudun kehittämissuunnitelman osalta toimivaltaiset viranomaiset ja määriteltävä hallinnoimisesta vastaavan hallintoviranomaisen ja muiden elinten tehtävät.
- 64 Lisäksi asetuksen N:o 1974/2006 48 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on asetuksen N:o 1698/2005 74 artiklan 1 kohdan soveltamista varten velvollisuuksiensa täyttämiseksi varmistettava, että kaikki maaseudun kehittämistoimenpiteet, joita ne aikovat toteuttaa, ovat todennettavissa ja valvottavissa, ja määriteltävä valvontajärjestelyt, jotka antavat niille kohtuullisen varmuuden siitä, että tukikelpoisuusperusteita ja muita sitoumuksia noudatetaan.

- 65 On todettava, että toimivaltaisen kansallisen viranomaisen on mahdotonta valvoa aiheettoman hyödyn olemassaoloa asianmukaisesti yksittäistapauksessa, jos se ei pysty yksilöimään konkreettisesti, mistä tämä hyöty koostuu. Erityisesti sen on mahdotonta ilman sitä arvioida, onko hyöty aiheellinen vai aiheeton.
- 66 Tästä seuraa, että jos toimivaltaisen kansallisen viranomaisen on selvitettävä, onko yritykselle tai julkiselle elimelle aiheutunut asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua aiheetonta hyötyä, sen täytyy määrittellä, mistä aiheeton hyöty konkreettisesti koostuu.
- 67 Sille seikalle, että kyseisen yhteisrahoitetun investointitoimen yhteydessä hankitun kohteen tosiasiallinen käyttäjä ei olisi saanut tukea, jos se olisi itse esittänyt tukihakemuksen, annettavasta merkityksestä on todettava, että tällainen seikka ei ole ratkaiseva tämän tuomion edellisessä kohdassa tarkoitettua arvioinnissa siitä, onko tuen saajan tilalle toimen toteuttamista varten tulleen yksikön, joka käyttää tuen ansiosta yhteisrahoitettua infrastruktuuria, saama hyöty aiheellista vai aiheetonta. Tapauksessa, jossa näytetään, että kyseinen yksikkö olisi itse voinut saada saman tuen, jos se olisi esittänyt tukihakemuksen – minkä tarkistaminen kuuluu käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle – tällainen seikka voisi puoltaa sitä, että kyseessä ei ole aiheeton hyöty, mutta se ei kuitenkaan muuta sitä, että tällaisen hyödyn olemassaolo on määriteltävä tämän tuomion edellisessä kohdassa tarkoitettua arvioinnin perusteella.
- 68 Toisen kysymyksen a kohtaan ja kolmannen kysymyksen a kohtaan on vastattava, että se, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen tuen, joka on maksettu asetuksessa N:o 1698/2005 tarkoitettua Leader-toimintalinjan mukaisesti maaseuturahaston yhteisrahoittaman investointitoimen yhteydessä, saaja antaa tämän tuen avulla hankitun kohteen vuokralle kolmannelle, joka käyttää sitä samaan toimintaan, jota kyseisen tuen saajan oli tarkoitus harjoittaa, voi olla kyseisen asetuksen 72 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tämän yhteisrahoitetun investointitoimen huomattava muutos, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kaikki kyseessä olevat tosiseikat ja oikeudelliset seikat huomioon ottaen tarkistettava tämän säännöksen a ja b alakohdassa säädettyjen vaihtoehtoisten edellytysten osalta. Sen toteamiseksi, että jollekin yritykselle tai julkiselle elimelle on koitunut kyseisen asetuksen 72 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua aiheetonta hyötyä, kansallisen toimivaltaisen viranomaisen on määriteltävä tuomioistuinten valvonnan alaisuudessa, mistä aiheeton hyöty konkreettisesti koostuu. Kysymys siitä, olisiko – kun otetaan huomioon tosiseikat ja oikeudelliset seikat – tuen tosiasiallinen käyttäjä saanut tukea, jos se olisi esittänyt itse tukihakemuksen, on tosin merkityksellinen mutta ei ratkaiseva kyseisen asetuksen 72 artiklan 1 kohdan a alakohtaa sovellettaessa.

Toisen kysymyksen b kohta ja kolmannen kysymyksen b kohta

- 69 Ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus huomioon ottaen toisen kysymyksen b kohtaan ja kolmannen kysymyksen b kohtaan ei ole tarpeen vastata.

Neljäs ja viides ennakkoratkaisukysymys

- 70 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee neljännellä ja viidennellä kysymyksellään, joita on tutkittava yhdessä, onko asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle säännöstölle, jossa asetetaan maaseuturahaston yhteisrahoittaman investointitoimen yhteydessä maksetun tuen saajalle velvollisuus säilyttää ja käyttää itse tämän investointitoimen yhteydessä hankittua kohdetta vähintään viiden vuoden ajan viimeisen tukierän maksamisesta lukien.

- 71 Alustavasti on todettava yhtäältä, että Viron hallitus katsoo, että tuensaajalle asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdassa asetettu kielto tehdä huomattavia muutoksia investointitoimeen viiden vuoden kuluessa tuen myöntämistä koskevasta päätöksestä lukien ei riitä takaamaan kaikissa tapauksissa, että toimen täytäntöönpanoa ja tuen käyttämistä tarkoituksen mukaisella tavalla valvotaan tehokkaasti. Kyseisen hallituksen mukaan tämä viiden vuoden ajanjakso alkaa usein jopa ennen kuin tuensaajalla on käytössään yhteisrahoitetun investointitoimen yhteydessä hankittua kohdetta. Kyseinen hallitus katsoo myös, että unionin lainsäätäjä on jättänyt jäsenvaltioille tietyn määrän harkintavaltaa, koska kyseisestä säännöksestä ei voida johtaa, että seurantajakso ei saa ylittää viittä vuotta tuen myöntämistä koskevasta päätöksestä.
- 72 Toisaalta on niin, että vaikka asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdassa ei säädetä nimenomaisesti, että tuensaajan on käytettävä itse kyseisen tuen avulla hankittua kohdetta tämän viiden vuoden aikana, näyttää siltä, että Viron tasavalta asettaa – ilmeisesti myös tätä kohdetta koskevan tehokkaan ja jatkuvan seurannan takaamiseksi – tuensaajalle velvoitteen, jonka mukaan sen täytyy säilyttää ja käyttää itse kyseistä kohdetta tämän ajanjakson aikana.
- 73 Ensinnäkin asetuksessa N:o 1698/2005 tarkoitettun tuen saajalle asetetusta velvollisuudesta säilyttää ja käyttää tietyn ajan itse tämän tuen yhteydessä hankittua kohdetta – kuten pääasiassa kyseessä olevaa kalastuspurjealusta – on todettava, että tämän asetuksen 72 artiklan 1 kohdan mukaan toimi ei saa maaseuturahaston tukea, jos kyseiseen investointitoimeen kohdistuu kyseisessä kohdassa mainitun ajan kuluessa huomattava muutos, joka täyttää tämän säännöksen a ja b alakohdan edellytykset.
- 74 Sitä koskeva kysymys, johtaako se, että tuensaaja antaa tällaisen kohteen vuokralle, asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdan nojalla maaseuturahastosta saatavan tuen peruuttamiseen, on tutkittava tapauskohtaisesti. Kuten unionin tuomioistuimen toisen kysymyksen a kohtaan ja kolmannen kysymyksen a kohtaan antamasta vastauksesta ilmenee, on nimittäin arvioitava, voiko tämä vuokralle antaminen johtaa sellaiseen yhteisrahoitetun investointitoimen muutokseen, joka täyttää jonkin kyseisen 72 artiklan 1 kohdan a tai b alakohdassa tarkoitetuista edellytyksistä, ja jos voi, on tutkittava, onko tämä muutos huomattava.
- 75 Tästä seuraa, että kansallinen säännöstö, jossa tuen lopullisen saamisen edellytykseksi asetetaan kaikissa tapauksissa, että tuensaaja pitää hallussaan ja käyttää itse tuella rahoitettua kohdetta, ilman, että sen mukaan saataisiin arvioida, onko tämän kohteen vuokralle antaminen yksittäistapauksessa asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu yhteisrahoitetun investointitoimen huomattava muutos, ei ole tämän säännöksen mukainen.
- 76 Asetuksen N:o 1698/2005 74 artiklan 1 kohdassa tosin valtuutetaan jäsenvaltiot saattamaan voimaan kaikki lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset varmistaakseen, että unionin taloudelliset edut suojataan tehokkaasti maaseuturahastosta maaseudun kehittämiseen annettavan tuen osalta. Lisäksi kyseisen asetuksen 71 artiklan 3 kohdan ensimmäisestä alakohdasta ilmenee, että jäsenvaltioilla on toimivalta vahvistaa menojen tukikelpoisuussäännöt tällä alalla.
- 77 Kumpikaan näistä kahdesta säännöksestä ei ole kuitenkaan merkityksellinen arvioitaessa neljännen ja viidennen kysymyksen kohteena olevan velvollisuuden yhteensoveltuvuutta asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdan kanssa.
- 78 Asetuksen N:o 1698/2005 74 artiklassa, joka kuuluu kyseisen asetuksen VI osastoon, jonka nimenä on ”Hallinto, valvonta ja tiedotus”, viitataan nimittäin todentamisiin, joita jäsenvaltioiden on suoritettava varmistaakseen, että maaseuturahastosta yhteisrahoitettujen toimien säännönmukaisuutta koskevia säännöksiä, joihin kyseisen asetuksen 72 artikla kuuluu, noudatetaan.
- 79 Asetuksen N:o 1698/2005 71 artikla koskee tukikelpoisuusedellytyksiä, joiden perustella menot on arvioitava maaseuturahastosta saatavan tuen kannalta, ja nämä edellytykset on erotettava kyseisen asetuksen 72 artiklassa säädetyistä edellytyksistä, jotka koskevat investointeihin liittyvien toimien

pysyvyyttä. Koska asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklaan ei sisälly yhtään kyseisen asetuksen 71 artiklan 3 kohdassa olevaa säännöstä vastaavaa säännöstä, on todettava, että näiden toimien pysyvyyden edellytyksiä ei vahvisteta kansallisessa oikeudessa vaan yksinomaan tässä asetuksessa, erityisesti sen 72 artiklassa.

- 80 Tätä edellä mainitun 72 artiklan tulkintaa ei muuta muuksi se, että asetuksen N:o 1698/2005 2 artiklan h alakohdassa määritellään käsite ”tuensaja” siten, että sillä tarkoitetaan ”julkista tai yksityistä toimijaa, elintä tai yritystä, joka vastaa toimien täytäntöönpanosta tai tuen vastaanottamisesta”. Tässä säännöksessä olevia sanoja ”vastaa – – täytäntöönpanosta” on nimittäin tarkastettava yhdessä sitä toimenpidettä, jonka yhteyteen investointitoimi kuuluu, koskevien merkityksellisten oikeussääntöjen ja sillä olevan tavoitteen, joka on etukäteen määriteltyjen alueiden kehittäminen, kanssa. Näin ollen kyseisen toimen pysyvyyttä on arvioitava pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa asiassa asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdassa asetettujen edellytysten ja erityisesti sen edellytyksen perusteella, joka koskee kyseisen toimen luonnetta ja tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarvittavaa toimen asianmukaista täytäntöönpanoa.
- 81 Toiseksi on todettava viimeisen tukierän maksamisesta laskettavasta vähintään viiden vuoden ajanjaksosta, jonka kuluessa tuensajalla on kansallisen säännösten mukaan velvollisuus säilyttää ja käyttää kyseistä kohdetta itse sillä uhalla, että sen on muussa tapauksessa palautettava maksettu tuki, on todettava, että toimi saa asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdan mukaan maaseuturahaston tukea, jos kyseiseen toimeen ei kohdistu viiden vuoden kuluessa siitä, kun kansallinen hallintoviranomainen teki päätöksen myöntää tukea, tässä säännöksessä tarkoitettua huomattavaa muutosta, ja tämä ajanjakso on näin ollen tavallisesti lyhempi kuin kyseisessä kansallisessa säännöstyössä säädetty ajanjakso.
- 82 Tällaisessa tilanteessa neljänteen ja viidenteen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle säännöstyölle, jossa asetetaan maaseuturahaston yhteisrahoittaman investointitoimen yhteydessä maksetun tuen saajalle velvollisuus säilyttää ja käyttää itse tämän investointitoimen yhteydessä hankittua kohdetta vähintään viiden vuoden ajan viimeisen tukierän maksamisesta lukien.

Kuudes kysymys

- 83 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien tiedustele kuudennella kysymyksellään, onko asetuksen N:o 1306/2013 56 artiklan ensimmäistä kohtaa tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitettujen sääntöjenvastaisuuden muodostaa se, että maatalousrahaston yhteisrahoittaman ja asetuksessa N:o 1698/2005 tarkoitettujen Leader-toimintalinjaan kuuluvan investointitoimen yhteydessä myönnetyn tuen saaja jättää toteuttamatta tukihakemukseensa merkitsemistään toimea koskevista osista yhden, joka on yksi kriteereistä, joiden perusteella tukihakemuksia on arvioitu asetettaessa niitä paremmuusjärjestykseen, vaikka tämän kriteerin toteutumista ei edellytetty relevantissa kansallisessa säännöstyössä.
- 84 Kuten tämän tuomion 23 kohdasta käy ilmi, uusien työpaikkojen luominen oli käsiteltävässä asiassa eräs niistä kriteereistä, joiden perusteella tukihakemukset asetettiin paremmuusjärjestykseen, ja on selvää, että Järvelaev oli ilmaissut omassa hakemuksessaan, että sen aikomuksena oli luoda seudulle työpaikkoja ja palkata miehistö kalastuspurjealustaan varten.
- 85 Tästä on todettava, että työpaikkojen luominen ei ole edellytys tuen myöntämiselle asetuksen N:o 1698/2005 nojalla eikä myöskään – ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan – Viron säännösten nojalla. Lisäksi ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä ei ilmene, että työpaikkojen luominen oli pääasiassa kyseessä olevan tuen yhteydessä sovittu sopimusehto, minkä tarkistaminen kuuluu kuitenkin ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle.

- 86 Näin ollen työpaikkojen luomatta jättämistä maaseuturahaston yhteisrahoittaman investointitoimen täytäntöönpanon yhteydessä ei voida yksinään pitää asetuksen N:o 1306/2013 56 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuna sääntöjenvastaisuutena.
- 87 Viron hallitus esittää kuitenkin huomautuksissaan, että allekirjoittaessaan rahoitussopimuksen Järveläev oli sitoutunut toteuttamaan hankkeen tukihakemuksessa kuvatulla tavalla. Kuten tämän tuomion 23 ja 84 kohdasta käy ilmi, tässä tukihakemuksessa oli mainittu työpaikkojen luominen seudulle ja miehistön palkkaaminen kalastuspurjealusta varten.
- 88 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on tarkistaa tarvittaessa, oliko Järveläev tosiasiaa kansallisten merkityksellisten säännösten perusteella sitoutunut huolehtimaan siitä, että nämä molemmat aspektit, eli työpaikkojen luominen seudulle ja miehistön palkkaaminen kalastuspurjealusta varten, toteutetaan.
- 89 Kuten tämän tuomion 58 kohdassa on todettu, joka tapauksessa ei voida sulkea pois sitä, että yhden tukihakemukseen merkityn osan toteuttamatta jättäminen – olettaen, että se on merkityksellinen tavoitellun tavoitteen kannalta – on asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna investointitoimen, sellaisena kuin se hyväksyttiin yhteisrahoituksen yhteydessä – huomattava muutos. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on tarvittaessa tutkia tässä säännöksessä vahvistettujen edellytysten kannalta, miten laajasta toteuttamatta jättämisestä on kyse.
- 90 Jos sellaisen tutkinnan päätteeksi todettaisiin, että pääasiassa kyseessä olevan kriteerin täyttymättä jääminen on tällainen huomattava muutos, se olisi katsottava asetuksen N:o 1306/2013 56 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetuksi sääntöjenvastaisuudeksi.
- 91 Vaikka investointitoimea, johon on kohdistunut huomattava muutos, varten aiheettomasti maksetut määrät on asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 2 kohdan nojalla perittävä takaisin asetuksen N:o 1290/2005 33 artiklan mukaisesti, asetuksen N:o 1306/2013 119 artiklasta, kun se luetaan yhdessä kyseisen asetuksen liitteen III kanssa, seuraa, että kyseiseen 33 artiklaan tehtyjä viittauksia pidetään viittauksina muun muassa viimeksi mainitun asetuksen 56 artiklaan.
- 92 Kaikkien edellä olevien seikkojen perusteella kuudenteen kysymyksen on vastattava, että asetuksen N:o 1306/2013 56 artiklan ensimmäistä kohtaa on tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitettuna sääntöjenvastaisuuden muodostaa se, että maatalousrahaston yhteisrahoittaman ja asetuksessa N:o 1698/2005 tarkoitettuun Leader-toimintalinjaan kuuluvan investointitoimen yhteydessä myönnetyn tuen saaja jättää toteuttamatta tukihakemuksensa merkitsemistään toimea koskevista osista yhden, joka on yksi niistä kriteereistä, joiden perusteella tukihakemuksia on arvioitu asetettaessa niitä paremmuusjärjestykseen, vaikka tämän kriteerin toteutumista ei edellytetty relevantissa kansallisessa säännöstössä, mikäli investointitoimen asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu huomattava muutos perustuu tällaisen osan toteuttamatta jättämiseen, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on arvioitava.

Seitsemäs kysymys

- 93 Aluksi on tämän tuomion 81 ja 82 kohdassa todetun takia katsottava, että viitatessaan seitsemännessä kysymyksessä viiden vuoden ajanjaksoon viimeisestä maksusuorituksesta lukien ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tarkoittaa asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdassa mainittua ajanjaksoa.
- 94 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee seitsemännellä kysymyksellään näin ollen ensiksi, onko asetuksen N:o 1306/2013 56 artiklan ensimmäistä kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä aiheettomasti maksetun tuen takaisinperintämenettelyn aloittamiselle ennen viiden vuoden kulumista siitä, kun hallintoviranomainen teki päätöksen tuen myöntämisestä. Kyseinen tuomioistuin pohtii myös

sitä, onko tätä säännöstä tulkittava siten, että se on esteenä tällaisen takaisinperintämenettelyn jatkamiselle siinä tapauksessa, että tuensaaja korjaa menettelyn aikana sen noudattamatta jättämisen, jonka johdosta menettely pantiin vireille.

- 95 Ensinnäkin jäsenvaltion mahdollisuudesta aloittaa aiheettomasti maksetun tuen takaisinperimismenettely ennen kuin viisi vuotta on kulunut viimeisen tukierän maksamisesta on palautettava mieleen, että asetuksen N:o 1306/2013 54 artiklan 1 kohdan ja 56 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan jäsenvaltio, joka toteaa sääntöjenvastaisuuden tapahtuneen, on velvollinen perimään aiheettomasti maksetun tuen takaisin. Erityisesti jäsenvaltion on vaadittava tuki takaisin tuensaajalta 18 kuukauden kuluessa siitä, kun maksajavirasto tai takaisinperinnästä vastaava elin on hyväksynyt tai tarvittaessa vastaanottanut valvontakertomuksen tai vastaavan asiakirjan, jossa todetaan, että sääntöjenvastaisuus on tapahtunut.
- 96 Tästä seuraa, että jäsenvaltiot voivat ja niiden pitää unionin varojen moitteettoman varainhoidon intressin takia suorittaa tämä takaisinperintä mahdollisimman pian. Tällaisessa tilanteensa sillä seikalla, että takaisinperintävaatimus on esitetty ennen kuin viisi vuotta on kulunut siitä kun hallintoviranomainen teki päätöksen tuen myöntämisestä, ei ole vaikutusta kyseisen takaisinperinnän kannalta.
- 97 Toiseksi siitä kysymyksestä, onko unionin oikeus esteenä takaisinperintämenettelyn jatkamiselle siinä tapauksessa, että tuensaaja korjaa menettelyn aikana sen noudattamatta jättämisen, jonka johdosta menettely pantiin vireille, on todettava – kuten komissio on korostanut –, että jos tuensaajalle annetaan mahdollisuus korjata takaisinperintää koskevan oikeudenkäyntimenettelyn kuluessa toimen täytäntöönpanossa tapahtunut sääntöjenvastaisuus, tällainen mahdollisuus saattaisi kannustaa muita tuensaajia ehtojen noudattamatta jättämiseen, koska niillä on varmuus siitä, että ne pystyvät vielä toimivaltaisten kansallisten viranomaisten havaittua ehtojen noudattamatta jättämisen korjaamaan noudattamatta jättämisen jälkikäteen. Tästä seuraa, että sillä, että tuensaaja yrittää korjata tai jopa saa korjattua ehtojen noudattamatta jättämisen takaisinperintää koskevan oikeudenkäyntimenettelyn kuluessa, ei voi olla vaikutusta takaisinperintään.
- 98 Näin ollen seitsemänteen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1306/2013 56 artiklaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä sille, että aiheettomasti maksetun tuen takaisinperintämenettely aloitetaan ennen viiden vuoden kulumista siitä, kun hallinnoimisesta vastaava hallintoviranomainen teki päätöksen tuen myöntämisestä. Tämä säännös ei myöskään ole esteenä sille, että tällaista takaisinperintämenettelyä jatketaan siinä tapauksessa, että tuensaaja korjaa menettelyn aikana sen ehtojen noudattamatta jättämisen, jonka johdosta menettely pantiin vireille.

Oikeudenkäyntikulut

- 99 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kymmenes jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) ohjelmakauden 2007–2013 osalta hyväksymän ja yhteisrahoittaman investointitoimen pysyvyyttä on arvioitava Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen 20.9.2005 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1698/2005 asetuksen 72 artiklan säännösten perusteella. Silloin kun kyseisen toimen yhteydessä aiheettomasti maksettujen määrien takaisinperintä

tapahtuu kyseisen ohjelmakauden päätyttyä eli 1.1.2014 jälkeen, takaisinperinnän perusteen on oltava yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, hallinnoinnista ja seurannasta ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 352/78, (EY) N:o 165/94, (EY) N:o 2799/98, (EY) N:o 814/2000, (EY) N:o 1290/2005 ja (EY) N:o 485/2008 kumoamisesta 17.12.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1306/2013 56 artikla.

- 2) Se, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen tuen, joka on maksettu asetuksessa N:o 1698/2005 tarkoitetun Leader-toimintalinjan mukaisesti Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahasto) yhteisrahoittaman investointitoimen yhteydessä, saaja antaa tämän tuen avulla hankitun kohteen vuokralle kolmannelle, joka käyttää sitä samaan toimintaan, jota kyseisen tuen saajan oli tarkoitus harjoittaa, voi olla kyseisen asetuksen 72 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tämän yhteisrahoitetun investointitoimen huomattava muutos, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kaikki kyseessä olevat tosiseikat ja oikeudelliset seikat huomioon ottaen tarkistettava tämän säännöksen a ja b alakohdassa säädettyjen vaihtoehtoisten edellytysten osalta. Sen toteamiseksi, että yritykselle tai julkiselle elimelle on koitunut kyseisen asetuksen 72 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua aiheetonta hyötyä, kansallisen toimivaltaisen viranomaisen on määriteltävä tuomioistuinten valvonnan alaisuudessa, mistä aiheeton hyöty konkreettisesti koostuu. Kysymys siitä, olisiko – kun otetaan huomioon tosiseikat ja oikeudelliset seikat – tuen tosiasiallinen käyttäjä saanut tukea, jos se olisi esittänyt itse tukihakemuksen, on tosin merkityksellinen mutta ei ratkaiseva kyseisen asetuksen 72 artiklan 1 kohdan a alakohtaa sovellettaessa.
- 3) Asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle säännöstölle, jossa asetetaan Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahasto) yhteisrahoittaman investointitoimen yhteydessä maksetun tuen saajalle velvollisuus säilyttää ja käyttää itse tämän investointitoimen yhteydessä hankittua kohdetta vähintään viiden vuoden ajan viimeisen tukierän maksamisesta lukien.
- 4) Asetuksen N:o 1306/2013 56 artiklan ensimmäistä kohtaa on tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitetun sääntöjenvastaisuuden muodostaa se, että Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maatalousrahasto) yhteisrahoittaman ja asetuksessa N:o 1698/2005 tarkoitettuun Leader-toimintalinjaan kuuluvan investointitoimen yhteydessä myönnetyn tuen saaja jättää toteuttamatta tukihakemukseensa merkitsemistään toimea koskevista osista yhden, joka on yksi niistä kriteereistä, joiden perusteella tukihakemuksia on arvioitu asetettaessa niitä paremmuusjärjestykseen, vaikka tämän kriteerin toteutumista ei edellytetty siihen liittyvässä kansallisessa säännöstössä, mikäli investointitoimen asetuksen N:o 1698/2005 72 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu huomattava muutos perustuu tällaisen osan toteuttamatta jättämiseen, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on arvioitava.
- 5) Asetuksen N:o 1306/2013 56 artiklaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä sille, että aiheettomasti maksetun tuen takaisinperintämenettely aloitetaan ennen viiden vuoden kulumista siitä, kun hallintoviranomainen teki päätöksen tuen myöntämisestä. Tämä säännös ei myöskään ole esteenä sille, että tällaista takaisinperintämenettelyä jatketaan siinä tapauksessa, että tuensaaja korjaa menettelyn aikana sen ehtojen noudattamatta jättämisen, jonka johdosta menettely pantiin vireille.

Allekirjoitukset